

SYRJINTÄLAUTAKUNTA

Syrjintä, etninen tausta, syrjintäolettama, bussiliikennepalvelu, välitön syrjintä, välillinen syrjintä, henkilön matkustajaksi ottamatta jättäminen

Diaarinumero: 2014/658

Antopäivä: 25.9.2014

Maahanmuuttajataustainen A pyysi syrjintälautakuntaa kieltämään häneen bussiliikennepalveluiden saamisessa kohdistuneen syrjinnän ja asettamaan bussiliikenneyhtiölle uhkasakon, koska häntä ei ollut päästetty bussiin kuten muut asiakkaat.

Koska asiassa valtaväestöstä poikkeavaan etniseen ryhmään kuuluva henkilö oli jäänyt ilman kuljetuspalveluita, oli syrjintäolettama syntynyt ja todistustaakka kääntynyt vastaajana olevalle liikennepalveluyritykselle. Näin ollen asiassa kertyneen selvityksen perusteella oli arvioitava, oliko erilaisen kohtelun osoitettu johtuneen muusta syystä kuin hakijan etnisestä alkuperästä.

Bussiliikenneyhtiö ei pitänyt bussinkuljettajan menettelyä asianmukaisena, eikä kiistänyt menettelyn syrjineen hakijaa. Yhtiö ilmoitti, ettei se hyväksynyt asiassa ilmi tullutta kuljettajan menettelyä ja ryhtyi asianmukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin asiasta tiedon saatuaan.

Bussiliikenneyhtiö ei ollut antanut ohjeita tai määräyksiä, jotka olisivat voineet johtaa bussinkuljettajan menettelemään tavalla, joka olisi hakijaa syrjivä, joten Syrjintälautakunta katsoi jääneen näyttämättä, että yhtiö olisi menetellyt yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Syrjintälautakunta katsoi asiassa selvitetyn, että syrjivälle menettelylle oli osoitettu muu syy kuin hakijan etninen tausta. Kaikki etnisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden huono kohtelu ei ole *etnistä* syrjintää. Tavanomaista huonompi kohtelu - josta nytkin oli kyse – voi johtua myös muusta syrjintäperusteesta. Vain nimenomaan etninen syrjintä kuuluu Syrjintälautakunnan toimivaltaan.

Syrjintälautakunta hylkäsi hakemuksen. (Äänestys 4–3)

Vähemmistö katsoi, ettei vastaaja ollut näyttänyt toteen väitettään, ettei hänen menettelynsä johtunut hakijan etnisestä alkuperästä, ja piti tämän perusteella selvitetynä bussinkuljettajan välittömästi syrjineen hakijaa evätessään tältä pääsyn joukkoliikennevälineeseen.

Esittelijä katsoi kyse olleen välillisestä syrjinnästä.

Hakijan vaatimukset

Hakija pyytää syrjintälautakuntaa kieltämään häneen bussiliikennepalveluiden saamisessa kohdistuneen syrjinnän ja asettamaan bussiliikenneyhtiölle uhkasakon, koska häntä ei ollut päästetty bussiin kuten muut asiakkaat.

Hakijan perustelut

Hakijan pääsy bussiin oli evätty perusteetta. Hakija oli kävellyt suojatietä pitkin bussipysäkille, jossa hän oli odottanut bussia vanhemman naishenkilön kanssa. Bussin pysähtyessä pysäkille hakija oli päästänyt vanhemman naishenkilön nousemaan ensin bussiin. Bussi ei ollut ehtinyt pysäkille ennen hakijaa, eikä hän ollut juossut bussin ovien väliin. Kun hakija oli pyrkinyt bussipysäkiltä bussiin, oli kuljettaja sanonut, ettei hakija voinut tulla kyytiin. Kuljettaja väitti hakijan kävelleen punaista liikennevaloa päin, eikä kuljettaja ollut suostunut sen vuoksi ottamaan hakijaa kyytiin. Hakija katsoo, ettei ollut haitannut kenenkään ajoa tai kulkua omalla toiminnallaan. Hakijan kokemuksen mukaan suomalaisia asiakkaita ei kohdeltu, kuten häntä oli kohdeltu. Hakija katsoo bussinkuljettajan käytöksen olleen loukkaavaa ja alentavaa.

Vastaja vastaus ja perustelut

Bussinkuljettajan vastaus

Hakijalta bussiin matkustajaksi pääsyn evännyt kuljettaja kertoo ilmoittaneensa hakijalle syyksi epäämiseen hänen juoksemisensa punaisia valoja päin. Kuljettaja kiistää evänneensä hakijan pääsyn bussiin hänen etnisen taustansa vuoksi.

Bussinkuljettajan vastauksen perustelut

Bussinkuljettaja kertoo huomanneensa peileistä, että hakija oli juossut tien yli punaisia valoja päin. Hakija oli rynnännyt sulkeutuvien ovien väliin. Kuljettaja oli kertonut hakijalle, ettei ota häntä kyytiin, koska hän oli omalla toiminnallaan osoittanut, ettei piittaa Suomen laeista ja asetuksista, ja täten vaaransi kaikkien tiellä liikkujien ja kuljettajan kuljettaman linja-auton matkustajien turvallisuuden. Kuljettaja kertoo vastaavissa tapauksissa kieltäytyneensä järjestelmällisesti kuljettamasta samalla tavalla käyttäytyviä matkustajia, eikä siihen ollut koskaan liittynyt matkustajan etninen tausta.

Bussinliikenneyhtiön vastaus

Yhtiön mukaan kuljettajan vastine ei tue yhtiön toimintaa eikä arvomaailmaa miltään osin.

Bussiliikenneyhtiön vastauksen perustelut

Linja-auton kuljettajan tehtäviin ei kuulu asiakkaiden opettaminen, moittiminen eikä varsinkaan asiakkaan rankaiseminen millään tavalla.

Yhtiö on käynyt kuljettajan kanssa tapahtumat läpi, ja todennut kuljettajan toimineen yhtiön etujen vastaisesti. Kuljettaja oli saanut tästä valitettavasta tapauksesta asianmukaisen sanktion epäasiallisesta toiminnastaan.

Kuljettaja oli todennut olevansa pahoillaan ylilyönnistä ja parantavansa tapansa, jottei vastaavanlainen asiakaspalvelu toistuisi hänen kohdallaan yhtiön palveluksessa.

Esittelijän esitys

Syrjintälautakunta kieltää bussinkuljettajaa jatkamasta tai uusimasta hakijaan tai kehenkään muuhun kohdistuvaa yhdenvertaisuuslain 6 §:n vastaista etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää.

Päätösesityksen perustelut

Syrjintälautakunnan toimivalta

Hakemus koskee etniseltä taustaltaan ulkomaalaista syntyperää olevan henkilön yleisölle tarjolla olevien liikennepalveluiden saamista. Näin ollen hakemuksessa on kyse hakijan etniseen alkuperään liittyvästä asiasta, joka kuuluu syrjintälautakunnan toimivaltaan.

Syrjintäoletaman syntyminen

Katson, että hakija on esittänyt yksityiskohtaisen ja uskottavan kuvauksen menettelystä, jonka perusteella hakija katsoo tulleensa syrjityksi liikennepalveluiden saamisessa. Hakijan esittämän selvityksen mukaan häntä ei ollut päästetty bussipysäkiltä bussin kyytiin, vaikka toinen bussia odottanut henkilö oli päässyt kyytiin. Tällä perusteella katson, että syrjintäoletama on syntynyt.

Koska hakija on esittänyt selvitystä, jonka perusteella on syntynyt syrjintäoletama, katson todistustaakan kääntyneen. Bussiliikenneyhtiön ja bussinkuljettajan on siten näytettävä, etteivät ole menettelleet yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Väitetty syrjintä

Bussiliikenneyhtiö

Bussiliikenneyhtiö ei ole pitänyt bussinkuljettajan menettelyä asianmukaisena, eikä yhtiö ole kiistänyt menettelyn syrjineen hakijaa.

Bussiliikenneyhtiö on ilmoittanut, ettei se hyväksy asiassa ilmi tullutta kuljettajan menettelyä sekä ryhtynyt asianmukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin asiasta tiedon saatuaan.

Bussiliikenneyhtiö ei ole antanut ohjeita tai määräyksiä, jotka olisivat voineet johtaa bussinkuljettajan menettelemään tavalla, joka olisi hakijaa syrjivä.

Näin ollen katson jääneen näyttämättä, että yhtiö olisi menetellyt yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Bussinkuljettaja

Bussinkuljettaja kiistää menettelynsä johtuneen hakijan etnisestä alkuperästä. Kuljettaja kertoo kieltäytyneensä ottamasta hakijaa kyytiin, koska tämä oli kuljettajan näkemyksen mukaan omalla toiminnallaan osoittanut, ettei piittaa Suomen laeista ja asetuksista ja vaarantanut kaikkien tiellä liikkujien ja kuljettajan kuljettaman linja-auton matkustajien turvallisuuden.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden (HE 44/2003 vp, s. 54) mukaan jo syntynyt syrjintäoletta voidaan kumota, jos vastaaja onnistuu kumoamaan kantajan esittämän näytön tai heikentämään sitä niin, että näyttö jää näyttökynnyksen alle.

Välittömän syrjinnän osalta vastaaja voisi esimerkiksi pyrkiä esittämään näyttöä siitä, että kohtelu ei ole tapahtunut kielletyllä perusteella.

Välillisen syrjinnän osalta vastaaja voisi pyrkiä esittämään näyttöä esimerkiksi siitä, että säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on ollut hyväksyttävä tavoite ja että tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat olleet asianmukaisia ja tarpeellisia.

Välitöntä syrjintää on se, että jotakuta kohdellaan laissa mainittujen seikkojen perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Epäsuotuisammalla kohtelulla tarkoitettaisiin sellaista kohtelua, joka aiheuttaa yksilölle haittaa, kuten esimerkiksi saamatta jääneitä etuisuuksia, taloudellista tappiota, valinnanmahdollisuuksien vähenemistä tai vastaavaa verrattuna siihen, miten jotakuta muuta kohdellaan vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välittömästä syrjinnästä on kysymys silloinkin, kun tekijä ei ole mieltänyt toimineensa syrjivästi 1 momentissa tarkoitettulla kielletyllä perusteella, jos menettelyä on objektiivisesti arvioiden pidettävä syrjintänä (HE 44/2003 vp, s. 42). Syrjintä ei sinänsä edellytä tahallisuutta tai tuottamuksellisuutta (HE 44/2003 vp, s. 44).

Välittömän syrjinnän kannalta ei ole merkitystä sillä, perustuuko eri asemaan asettaminen syrjivään tarkoitukseen vai ei. Välittömästä syrjinnästä voi olla kysymys silloinkin, kun tekijä ei ole mieltänyt toimineensa syrjivästi 1 momentissa tarkoitettulla kielletyllä perusteella, jos menettelyä on objektiivisesti arvioiden pidettävä syrjintänä, joten välillisen syrjinnän arvioinnissa on vielä vähemmän, jos ollenkaan, merkitystä sillä, onko tekijä itse mieltänyt toimineensa syrjivästi laissa tarkoitettulla kielletyllä perusteella. Yhdenvertaisuuslain esitöiden maininta siitä, ettei syrjintä sinänsä edellytä tahallisuutta tai tuottamuksellisuutta koskee sekä välittömän että välillisen syrjinnän arviointia.

Yhdenvertaisuuslailla toimeenpantavien Euroopan unionin direktiivien mukaan välitön syrjintä etnisen alkuperän perusteella ei ole milloinkaan sallittua ((TyVM 7/2003 vp – HE 44/2003 vp, s. 7).

Yhdenvertaisuuslain tulkinta on sidottu sillä toimeenpantaviin Euroopan unionin direktiiveihin niin, että lain säännöksiä on tulkittava direktiiveissä tarkoitettulla tavalla, vaikka säännösten sanamuodot eivät kansallisen oikeusjärjestyksen muotoon kirjoitettuna kaikin osin täysin vastaisikaan direktiivien sanamuotoja. Lain säännösten tulkinnat seuraavat Euroopan unionin tuomioistuimen mainittujen direktiivien säännöksistä antamia tulkintaratkaisuja (HE 44/2003 vp, s.32).

Bussinkuljettajan menettelyn arviointi välittömän syrjinnän kannalta

Asiassa on kiistatonta, että menettely oli kohdistunut välittömästi hakijaan ja häneltä oli evätty muille annettu palvelu kokonaan. Hakijaa on siis kohdeltu hakemuksessa tarkoitettun palvelun saamisessa epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu samassa tilanteessa.

Bussinkuljettaja kiistää menettelynsä johtuneen hakijan etnisestä alkuperästä, ja myös hakija on omassa vastauksessaan todennut bussinkuljettajan vedonneen palvelun epäämisen perusteena heti palvelutilanteessa siihen, että hakija oli bussipysäkillä tullessaan kävellyt päin punaisia liikennevaloja. Vastauksessaan hakija myöntää kävelleensä punaisia liikennevaloja päin, joten tämäkin seikka on kiistaton.

Sekä hakija että palvelusta kieltäytynyt bussinkuljettaja ovat esittäneet näyttöä siitä, ettei kuljetuspalvelun epääminen tapahtunut välittömästi yhdenvertaisuuslain kieltämällä perusteella, joten katson hakijan ja bussinkuljettajan kertomuksen heikentävän asiassa syntynyttä syrjintäolettamaa niin, että näyttö välittömän syrjinnän osalta jää näyttökynnyksen alle.

Bussinkuljettajan menettelyn arviointi välillisen syrjinnän kannalta

Yhdenvertaisuuslaki kieltää myös välillisen syrjinnän. Välillisestä syrjinnästä on kysymys silloin, kun henkilö toimiessaan hänen noudatettavakseen annettujen, näennäisesti puolueettomien säännösten ja määräysten mukaisesti, aiheuttaa tällä toimenpiteellään syrjivään lopputulokseen johtavat vaikutukset toiselle henkilölle. Menettely olisi yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintää, kun käyttäytymisen perusteena olevalla säännöksellä, määräyksellä tai käytännöllä ei ole oikeutettua tavoitetta eivätkä tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ole asianmukaisia ja tarpeellisia.

Henkilön käyttäytymisen tai toiminnan oikeutusta olisi arvioitava niistä lähtökohdista käsin, joihin hän toimintansa nojaa. Välillisestä syrjinnästä ei olisi kysymys silloin, kun sinänsä jonkun henkilön epäedulliseen asemaan johtaneen toiminnan perusteena on velvoittavan lain säännöksen noudattaminen edellyttäen, että laissa säädettyjä velvoitteita ei olisi voitu toteuttaa yhdenvertaisen kohtelun turvaavin muin toimenpitein.

Asiassa esitetyn näytön perusteella bussinkuljettaja oli mieltänyt toimineensa sinänsä puolueettomien säännösten mukaisesti ja hyväksyttävän tarkoituksen perusteella. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä kumoamaan asiassa syntynyttä syrjintäolettamaa välillisen syrjinnän osalta.

Katson, että välillisen syrjinnän arvioinnissa arvioinnin kohteena ovat menettelyn vaikutukset menettelyn kohteena olevaan yksilöön, eivät tekijän motiivit. Tällä pyritään vaikeuttamaan syrjintäkiellon kiertämistä. Kun välillisesti syrjivän menettelyn vaikutukset asettavat sen kohteen erityisen epäedulliseen asemaan, on lisäksi arvioitava, onko menettelylle yhdenvertaisuuslain mukaiset hyväksyttävät perusteet.

Henkilön eri asemaan asettamista ei voida perustaa sellaiseen ei-sitovaan perusteeseen tai käytäntöön, jonka oikeutusta ei voida perustaa yhdenvertaisen kohtelun kannalta hyväksyttävällä tavalla.

Yleisluontoisia toteamuksia, joita ei voida perustella objektiivisilla syillä, ei voida pitää pätevinä perusteina arvioitaessa onko menettely välillistä syrjintää (EYT 17.6.1998, asia C-243/95, kpl. 38). Katson, että bussinkuljettajan menettelylle esittämä peruste on unionioikeudessa tarkoitettu yleisluontoinen toteamus, jota ei voida pitää päteväenä perusteena, eikä se muutoinkaan ole sellainen peruste, joka olisi

oikeuttanut bussinkuljettajan olemaan ottamatta hakijaa matkustajaksi. Näin ollen sillä ei ole oikeudellista merkitystä arvioitaessa oliko bussinkuljettajan menettely välillistä syrjintää.

Bussinkuljettajan oikeudesta olla ottamatta henkilöä matkustajaksi tai oikeudesta poistaa henkilö liikennevälineestä säädetään laissa järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä (Joukkoliikennelaki, 472/1977). Lain 3 §:n mukaan kuljettaja saa kieltäytyä ottamasta matkustajaksi päihtynyttä henkilöä, jonka voidaan väkivaltaisen, uhkaavan tai meluavan käyttäytymisensä perusteella päätellä todennäköisesti aiheuttavan häiriötä. Kuljettajalla on oikeus poistaa kulkuneuvosta häiriötä aiheuttava matkustaja, joka kuljettajan kiellosta huolimatta on jatkanut häiriön aiheuttamista.

Bussinkuljettajan työnantaja Bussiliikenneyhtiö ei ole pitänyt bussinkuljettajan menettelyä asianmukaisena. Bussiyhtiö ei myöskään ole kiistänyt kuljettajan menettelyn olleen syrjivää. Yhtiö on ilmoittanut, ettei se hyväksy asiassa ilmi tullutta kuljettajan menettelyä sekä ryhtynyt asianmukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin asiasta tiedon saatuaan.

On siis kiistatonta, ettei bussinkuljettajalla ollut lakiin tai työnantajan ohjeistukseen perustuvaa taikka muutoin yhdenvertaisuuslain kannalta hyväksyttävää perustetta kieltäytyä ottamasta hakijaa matkustajaksi kuljettamaansa bussiin.

Katson bussikuljetuksen epäämisen kuljetettavaksi haluavalta saattavan hänet erityisen epäedulliseen asemaan verrattuna niihin kuljetusta haluaviin, jotka otetaan kuljetettaviksi.

Näin ollen katson, etteivät bussinkuljettajan menettelylleen esittämät perusteet riitä kumoamaan asiassa syntynyttä syrjintäolettamaa välillisen syrjinnän osalta, joten bussinkuljettajan menettely oli välillistä syrjintää, joka saattoi hakijan erityisen epäedulliseen asemaan.

Uhkasakko

Bussiliikenneyhtiö on ilmoittanut, ettei se hyväksy asiassa ilmi tullutta kuljettajan menettelyä sekä ryhtynyt asianmukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin asiasta tiedon saatuaan. Näin ollen en pidä tarpeellisena uhkasakon asettamista.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki 2 § 2 momentti 4 kohta, 6 §, 11 § 2 momentti, 13 § 1 momentti, 17 §, 18 § 1 momentti

Laki vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta 7 c §, 7 i §

Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 3 §

Syrjintälautakunnan päätös

Syrjintälautakunta päätti hylätä hakemuksen.

(Äänestys 4–3)

Päätöksen perustelut

Syrjintälautakunnan toimivalta

Hakemus koskee etniseltä taustaltaan ulkomaalaista syntyperää olevan henkilön yleisölle tarjolla olevien liikennepalveluiden saamista. Näin ollen hakemuksessa on kyse hakijan etniseen alkuperään liittyvästä asiasta, joka kuuluu syrjintälautakunnan toimivaltaan.

Syrjintäolettaman syntyminen

Syrjintälautakunta katsoo, että hakija on esittänyt yksityiskohtaisen ja uskottavan kuvauksen menettelystä, jonka perusteella hakija katsoo tulleensa syrjityksi liikennepalveluiden saamisessa. Hakijan esittämän selvityksen mukaan häntä ei ollut päästetty bussipysäkiltä bussin kyytiin, vaikka toinen bussia odottanut henkilö oli päässyt kyytiin. Tällä perusteella syrjintälautakunta katsoo, että syrjintäolettama on syntynyt.

Koska hakija on esittänyt selvitystä, jonka perusteella on syntynyt syrjintäolettama, syrjintälautakunta katsoo todistustaakan kääntyneen. Bussiliikenneyhtiön ja bussinkuljettajan on siten näytettävä, etteivät ole menettelleet yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Väitetty syrjintä

Bussiliikenneyhtiö

Bussiliikenneyhtiö ei ole pitänyt bussinkuljettajan menettelyä asianmukaisena, eikä yhtiö ole kiistänyt menettelyn syrjineen hakijaa.

Bussiliikenneyhtiö on ilmoittanut, ettei se hyväksy asiassa ilmi tullutta kuljettajan menettelyä sekä ryhtynyt asianmukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin asiasta tiedon saatuaan.

Bussiliikenneyhtiö ei ole antanut ohjeita tai määräyksiä, jotka olisivat voineet johtaa bussinkuljettajan menettelemään tavalla, joka olisi hakijaa syrjivä.

Näin ollen Syrjintälautakunta katsoo jääneen näyttämättä, että yhtiö olisi menetellyt yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjintäkiellon vastaisesti

Bussinkuljettaja

Koska asiassa valtaväestöstä poikkeavaan etniseen ryhmään kuuluva henkilö on jäänyt ilman kuljetuspalveluita, on syrjintäolettama syntynyt ja todistustaakka kääntynyt vastaajana olevalle liikennepalveluyritykselle. Näin ollen asiassa kertyneen selvityksen perusteella on arvioitava, onko erilaisen kohtelun osoitettu johtuneen muusta syystä kuin hakijan etnisestä alkuperästä.

Hakija on hakemuksessaan kertonut rikkoneensa liikennesääntöjä kulkemalla päin punaista valo-opastinta bussipysäkille tultaessa. Hakija on kertonut, että kuljettaja oli heti maininnut tämän olleen se syy, miksi häntä ei otettu kuljetettavaksi bussiin. Kuljettaja on omassa vastineessaan samoin kertonut juuri tämän syyn johtaneen

palvelun antamatta jättämiseen. Hän on kertonut toimineensa näin aiemminkin. Kuljettajan työnantaja on katsonut, ettei tällainen syy palvelematta jättämiseen ole hyväksyttävä. Kuljettajan kerrotaan ottaneen asiasta opikseen.

Syy kuljetuspalvelun antamatta jättämiseen on luotettavasti selvinnyt. Ei ole syytä epäillä, että kyse olisi näennäisestä perustelusta tai tekosyystä kohdella hakijaa huonommin kuin muita.

Kaikki etnisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden huono kohtelu ei ole etnistä syrjintää. Tavanomaista huonompi kohtelu - josta nytkin on kyse – voi johtua myös muusta syrjintäperusteesta. Vain nimenomaan etninen syrjintä kuuluu Syrjintälautakunnan toimivaltaan. Syrjintälautakunta katsoo asiassa selvitetyn, että syrjivälle menettelylle on osoitettu muu syy kuin hakijan etninen tausta.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki 2 § 2 momentti 4 kohta, 6 §, 11 § 2 momentti, 13 § 1 momentti, 17 §, 18 § 1 momentti

Laki vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta 7 c §, 7 i §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Äänestys

Äänestys 4–3.

Lautakunnan jäsenen Markku Fredmanin päätösesityksen puolesta äänestivät lautakunnan jäsenet Husein Muhammed, Liisa Murto sekä varajäsen Hannu Kiuru.

Lautakunnan varajäsenen Juha Lavapuron päätösesitys, jonka puolesta äänestivät lautakunnan jäsen Inga Jasinskaja-Lahti ja puheenjohtaja Jukka Rainio oli seuraava.

Äänestyslausuma

Katson, että syrjintälautakunnan tulee tutkia A:n hakemus etniseen alkuperään perustuvasta syrjinnästä syrjintälautakunnan toimivaltaan kuuluvana asiana. Katson myös, että bussinkuljettaja on yhdenvertaisuuslain 6 §:n vastaisesti syrjinyt hakijaa evätessään tältä pääsyn joukkoliikennevälineeseen.

Perustelut

Syrjintälautakunnan toimivallan ja syrjintäolettaman osalta olen samaa mieltä kuin esittelijä päätösesityksen perustelujen kohdissa 1 ja 2.

Väitetyn syrjinnän (kohta 3.) osalta katson ensinnäkin esittelijän esityksessä esitetyillä perusteilla (3.1), ettei bussiliikenneyhtiö ole menetellyt yhdenvertaisuuslain 6 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Bussinkuljettajan menettelyn osalta totean seuraavan:

Syrjintäoletaman synnyttyä vastaajan on osoitettava, ettei yhdenvertaisuuslain 6 §:n mukaista syrjäntäkieltoa ole loukattu.

Yhdenvertaisuuslain 6 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa. Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan välittömän syrjinnän kannalta ei ole merkitystä sillä, perustuuko eri asemaan asettaminen syrjivään tarkoitukseen vai ei.

Välittömästä syrjinnästä on kysymys silloinkin, kun tekijä ei ole mieltänyt toimineensa syrjivästi 1 momentissa tarkoitetulla kielletyllä perusteella, jos menettelyä on objektiivisesti arvioiden pidettävä syrjintänä. (HE 44/2003 vp, s. 42-44.)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan välittömän syrjinnän osalta vastaaja voi pyrkiä kumoamaan syrjintäoletaman esittämällä näyttöä siitä, että kohtelu ei ole tapahtunut kielletyllä perusteella, tai että kohtelu ei ole ollut muita epäsuotuisampaa taikka että tilanne ei ole ollut vertailukelpoinen. (HE 44/2003 vp, s. 54).

Bussinkuljettaja on asiassa antamassaan selvityksessä kiistänyt menettelynsä johtuneen hakijan etnisestä alkuperästä. Kertomuksensa mukaan hän oli kieltäytynyt ottamasta hakijaa kyytiin, koska tämä oli punaisia liikennevaloja päin kävelemällä osoittanut, ettei piittaa Suomen laeista ja asetuksista. Kuljettajan näkemyksen mukaan hakijan toiminta myös vaaransi kaikkien tiellä liikkujien sekä kuljettajan kuljettaman linja-auton matkustajien turvallisuuden.

Kuljettajan kertomuksen mukaan hän on järjestelmällisesti kieltäytynyt kuljettamasta samalla tavalla käyttäytyviä matkustajia. Kuljettajan oman ilmoituksen mukaan matkustajiksi pyrkivien etninen tausta ei sen sijaan ole vaikuttanut tähän kieltäytymiseen.

Katson, että se tosiasia, että bussinkuljettaja on perustellut toimintaansa muilla kuin etniseen alkuperään perustuvilla syillä ja että hakija on kertomuksessaan vahvistanut saaneensa tällaisen perustelun välittömästi syrjintätilanteessa, ei riitä kääntämään syrjintäoletaman synnyttämää todistustaakkaa. Vastaajana olevan bussinkuljettajan esittämät perusteet eivät ole johdettavissa sen paremmin joukkoliikennevälineen kuljettajia koskevasta lainsäädännöstä kuin vastaajalle annetuista työtehtävistäkään. Kuljettajan esittämät perustelut toiminnalleen, kuten mahdollinen liikennesääntöjen noudattamatta jättäminen, ovat tämän vuoksi rinnasteisia mille tahansa muille mahdollisille syrjintätilanteessa esitettävälle selityksille, joissa tekijä ensin pidättää itselleen oikeuden määritellä toimintansa hyväksyttävyyden kriteerit ja soveltaa niitä sen jälkeen muihin. Tällaisille perusteille ei voida antaa merkitystä arvioitaessa sitä, onko menettelyä pidettävä objektiivisesti arvioiden syrjintänä.

Keskeistä sen sijaan on näytön arviointi siitä, onko syrjintäväitteen tehnyttä kohdeltu asiassa epäsuotuisammin kuin muita kohdellaan vertailukelpoisissa tilanteissa. Tältä osin on huomattava, että vaikka kuljettaja esittääkin, että hän toimii järjestelmällisesti samalla tavoin kaikissa vertailukelpoisissa tilanteissa, tämän väitteen tueksi ei ole esitetty lainkaan näyttöä. Bussiliikenneyhtiö on päinvastoin todennut, ettei linja-auton kuljettajan tehtäviin kuulu asiakkaiden opettaminen, moittiminen eikä varsinkaan rankaiseminen millään tavalla. Myöskään järjestyksen valvonnasta joukkoliikenteessä annettu laki (472/1977) ei sisällä sellaisia määräyksiä kuljettajan oikeudesta kieltäytyä ottamasta bussiin pyrkivää henkilöä matkustajaksi, joiden perusteella kuljettajan menettelyä voitaisiin tässä asiassa uskottavasti pitää järjestelmällisenä ja säännönmukaisena. Selvää myös on, ettei liikennesääntöjen noudattamisen

valvontaa, noudattamatta jättämisestä rankaisemista ja yleisen liikenneturvallisuuden ylläpitämistä ole oikeusjärjestyksessämme annettu joukkoliikennevälineiden kuljettajien tehtäväksi. Asiassa ei ole muutenkaan esitetty kuljettajan oman kertomuksen lisäksi näyttöä siitä, että kuljettaja olisi toiminut järjestelmällisesti vastoin joukkoliikennevälineiden kuljettajia koskevaa lainsäädäntöä ja bussiliikenneyhtiön noudattamia toimintaperiaatteita.

Katson edellä esitetyllä perusteella ja yhdenvertaisuuslain 6 ja 17 §:n nojalla, ettei vastaaja ole näyttänyt toteen väitettään, ettei hänen menettelynsä johtunut hakijan etnisestä alkuperästä. Pidän tämän perusteella selvitettyä, että bussinkuljettaja on välittömästi syrjinyt hakijaa evätessään tältä pääsyn joukkoliikennevälineeseen.

Uhkasakon osalta olen samaa mieltä kuin esittelijä.